

ERENRE

Izhaja vsak petek.

Uredništvo in
upravnštvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

ERENRE

NAŠA MOČ

ERENRE

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

ERENRE

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 5. decembra 1913.

Leto IX.

Od šroch ujst smo mero vzeli.

(Ribniška pesem.)

Socialna demokracija sedaj obstoječega družabnega reda sploh ne prizna. Ne prizna dežele, države, ustave in vladajočih vladarskih rodbin. Da se ne bi umazala ob njih, tudi noče nikjer sodelovati. Socialnodemokraciistični poslanec je prepovedano tvoriti v državnih in deželnih zborih vladajočo večino, vstopali v ministrstva, glasovati za proračun in poklanjati se vladarjem. Seveda je v socialnodemokraciistični stranki zelo močna struja, ki hoče podreti ta plot, to so revizionisti, vendar dozdaž se nimajo večine, toda o revizionistih enkrat drugič več. In kot stranka, ki sedaj obstoječega družabnega reda in političnih razmer sploh ne prizna, socialna demokracija v postavodajalnih zborih tudi nič dejanskega za delavstvo storiti ne more.

Socialnodemokraciistična stranka, če se hoče držati dosledno svojih naukov, mora v parlamentih stati kot svareča sfinga, ki kliče vladarju in ljudskim zastopnikom: »Po krivici ste tukaj, toda pride čas, ko boste vsi skupaj prah in pepel in na tem pepelu bo zrastle naša država bodočnosti.« Na ljudi, ki se verjamejo v strahove, sicer morda ta sfinga mistično vpliva, toda v parlamentu se volijo navadno resni, trezni ljudje, ki jih pusti ta sfinga popolnoma hladne.

In tako se zgodi vedno in vedno, da je socialna demokracija v teh zastopstvih, če je še tako močna po številu, za delo nezmožna, neuporabna in zato brez moči, ugleda in pomena. Tudi v avstrijskem državnem zboru je tako. Nikoli se še ni pri nas za delavstvo tako malo storilo, kot sedaj, ko je socialna demokracija najmočnejša stranka v parlamentu. V prejšnjih časih, ko še ni bilo splošne in enake volilne pravice, ko je imelo delavstvo še zelo malo zastopnikov, je državni zbor sklenil veliko socialnih zakonov, sedaj socialna zakonodaja popolnoma počiva. Vsak slepec mora to videti.

»Delavstvo pa hoče videti dejanja«, pravi socialni demokrat Vliegen v »Sozialistische Monatshefte«, to je vsa skrivnost. Dalje razlaga imenovani pisatelj, če se delavstvu reče, mi tega ne moremo, ker je zoper naš program, to morajo storiti druge stranke. potem si misli delavstvo, dobro, bomo pa še glasove dali drugim strankam. Komur delo, temu plačilo. Zato se čedalje pogosteje sliši o socialnodemokraciističnih porazih. Tudi avstrijskih socialnodemokraciističnih vrst se polasča nezadovolj-

nost. Delavstvo ni pozabilo, kaj so vse obetali socialni demokratje ob volitvah. Obljuba pa dela dolg, sedaj je pa socialna demokracija falitna in ne plača nobenega dolga. Socialnodemokraciistični strokovni listi sedaj sami obsojajo te obljube. Socialnodemokraciistično glasilo zidarjev »Maurer« piše: »V naslednjem volilnem boju in žalibog pri vseh volilnih bojih so se delale doslej obljube, ki se niso mogle izpolniti. To je druga težka napaka, ki se mora bridko maščevati. Volilni boj naj se bije ne toliko za mandat in ne tako osebnost, strankina načela morajo priti v ospredje.« Na letošnjem strankinem shodu je dejal sodrug Regner iz Knittelfelda: »Mase nam je odtujilo dejstvo, da se niti del obljub, ki so se delale v volilnem boju, pozneje v parlamentu ni izpolnil. Široke mase imajo obljube pred očmi in vidijo sedaj slabe uspehe ljudskega parlamenta. Široke mase hočejo od parlamenta kaj imeti, nekaj od tega, kar so upali, in sedaj vidijo samo govorniški oder, kjer govore naši poslanci lepe in krepke govore, ki pa širokim masam čisto nič ne koristijo.«

Take in podobne misli so med socialnimi demokratji silno razširjene. Široka usta so za volilni boj zelo pripravno orožje, pozneje se pa maščujejo. Samo slovenska socialna demokracija ima v tem oziru čisto posebno, silno ugodno stališče. Ker pri nobenih volitvah ne zmaga, ima lahko neprestano usta na stežaj odprta brez skrbi in strahu, da bi jo kdo prijel za jezik.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

SOCIALNI TEČAJ J. S. Z. NA SAVI.

Načelstvo J. S. Z. je v svoji načelstveni seji dne 1. decembra 1913 rešilo vlogo svoje skupine na Savi glede na prireditve socialnega delavskega tečaja takole:

Delavski socialni tečaj bo v nedeljo dne 7. decembra 1913 v Društvenem domu.

Traja od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Načelstvo pričakuje, da bo tečaj dobro obiskan. Spored predavanj se ob otvoritvi naznani.

Načelstvo J. S. Z., dne 1. dec. 1913.

Dr. J. Zajec,
načelnik.

Fran Kerhne,
zapisnikar.

Za delavske pravice. Poslanec Gostinčar je vložil sledečo interelacijo v državnem zboru: Dne 12. avgusta t. l. je bilo 15 gozdnih delavcev zaposlenih pri stavljanju telefonskih drogov pri takozvani »Suhi Idriji«. Ob tem ča-

su pa je bil ukraden, to je, posekan in odnešen nek jesen (jesenovo drevo). Proti koncu meseca septembra se je izvedelo, da se sumijo tega dejanja delavci, ki so bili označeni čas tam zaposleni. Delavci vsi odločno zanikajo, da bi bil kdo izmed njih zakrivil omenjeno kaznjivo dejanje ter je vsakdo pripravljen dokazati nekrivdo, ako potreba tudi s prisego. Nobenemu delavcu se ni moglo dokazati niti sence suma o tem dejanju. Vključ temu pa je c. kr. gozdno in domensko oskrbnništvo v Idriji obsodilo vseh 15 mož, da so morali dne 15. oktobra plačati dotično jesenovo drevo v znesku 2 K 82 vin., to je vsak po 18 v. Obsodba se je izvršila po § 31. službenega reda. Ker iz zgoraj navedenega sledi, da je obsodba c. kr. gozdnega oskrbnništva v Idriji popolnoma neutemeljena in se nikakor ne more in ne sme brez vsake podlage trditi, da bi bil kdo izmed gozdnih delavcev posekal in odnesel dotično jesenovo drevo, vsled česar bi potem glasom § 31. službenih pravil cel oddelek moral poravnati škodo in izgubiti dobro ime, vprašajo podpisani: »Ali hoče Vaša ekscelenca zaukazati o tej zadevi najstrožjo preiskavo in ukreniti vse potrebno, da bodo erarični gozdni delavci v idrijskem okrožju varni svoje časti tudi od strani predpostavljenih uradnikov?«

Gorje. Skupina J. S. Z. v Gorjah je priredila v nedeljo dne 30. novembra javni delavski shod v cerkveni dvorani. Tovariši predsednik skupine pozdravi navzoče in prebere zapisnik iz zadnje seje. Udeležencev je bilo čez 50. dasiravno je bil shod ob 11. uri dopoldne. Tovariši Slamnik je govoril o delovanju deželnega zbora. Odgovarjal je na vprašanje, ali res ni S. L. S. v deželnem zboru za delavstvo nič storila, kakor pišejo socialdemokraciistični in liberalni listi. Govoril je tri četrt ure in nam vse delovanje S. L. S. za delavstvo natančno opisal. Grajal je socialno demokracijo, ker se je sedaj ob času volitev združila z liberalno stranko in rekel med drugim, da se ima socialna demokracija ne samo v Idriji, ampak povsod na Kranjskem zahvaliti edino S. L. S., da je delavstvo dobilo prosto volilno pravico ne le v deželni zbor ampak tudi v občinske zastoje. Medtem ko je govoril tovariši Slamnik, so prišli trije socialni demokrati, med njimi že znani rdeči agitator Sušnik s Save. Začeli so govornika motiti in mu z raznimi umazanostmi ugovarjati. Govornik Slamnik jih pozove k redu s tem, da naj sedaj molče in potem, ko on konča, lahko govore drugi. Za njim se oglasi k besedi rdeči agitator Sušnik, katerega poznamo že iz

za časa državnoborskih volitev. Na to, kar je klobasal, so mu naši sproti odgovarjali in njegove trditve ovrgli.

Iz Idrije. Kak ugled lahko priprosti delavci doseže. Cerkveni in pevci kat. del. družbe so minulo nedeljo napravili velik koncert na čast sv. Cecilije, patronke lepe umetnosti. Mi bi o tem ne pisali, ker so znani ti koncerti, kot najlepši večeri v letu in marsikateri glasbenik pride od daleč na ta dan v naše mesto. Letos sta pa bila navzoča tudi dva visoka uradnika od ministrstva za javna dela z Dunaja. Mudila sta se pri nas službenim potom, pregledovala sta jame in druge naprave. Ker je koncert vsakemu prost tudi brez vsake vstopnine, ker sta slišala, da se načelnik rudnika z gospo udeležita koncerta, sta tudi onadva iz radovednosti posetila naš večer. Dunaj jim nudi takih zabav v izobilje, tedaj sta precej razvaidena in stroga kritika v glasbi. Ko je velik zbor — 65 grl — odpel dolge težke pesmi »Križaci na morju«, vprašata g. dekan, kaj so te pevke in pevci v zasebnem življenju. Odgovor je bil, to so sami rudniški uslužbenci, le rudarji. Neverjetno gledata nekaj časa g. dekan, da mora še enkrat ponoviti. Le en pevec ni pri rudniku, a njegov oče je bil jamski paznik, drugi vsi so le rudarji. »Koliko je pa vmes skritih dijakov tukajšnje realke, ali kak učitelj je zraven?« Niti enega dijaka ni na odru in nobenega učitelja ni med pevci, le priprosti delavci deluje, še enkrat zatrdi g. dekan. Sedaj sta bližnjim pri mizi pravila, da potujeta po celi Avstriji, vsi rudniki so jima znani, a kaj tacega nista še našla nikjer. Saj imate Pribram, ali Most na Češkem štirikrat toliko rudarjev kot Idrija, in Čehi so sploh znani muzikanti, pa kaj enacega se ne dobi. Tu so glasovi uglašeni, težke poteze imajo v klasični skladbi, a jih tako lahko premagajo. Ali so Slovenci bolj nadarjeni za godbo, kakor Čehi? Gospod dekan pojasni, da to narede le trajne stalne skušnje, to je sad večletnega dela. »Glejte no in Idrijo smo imeli kot rusko Sibirijo, kjer je vse ledeno mrzlo, a tu se človek tako prijetno ogreje. Da bi se navadni delavec do tolike inteligence povzpел, še nisva nikjer videla.« Ko sta se ob koncu koncerta zahvaljevala g. dekanu za izvanredni užitek, se jima je videlo, da ne ponavljata navadnih fraz, temveč jima iz srca gre. — Tu saj so tudi drugi strogi kritiki očitno rekli, da tolike dovršenosti pri tako težkem vspredu niso pričakovali. Vsekako je to dokaz do kake veljave pride lahko navaden delavec, ako je vstrajen in dosledno priden v kakih stroki.

O planinstvu.

(Napisal I. Dolenc.)

Različna so pri nas mnenja o planinstvu. Eden pravi: »Gora ni nora, tist' je nor, ki gre gor,« drugi poje: »Planine solnčne, ve moj raj!« Izkušajmo si pridobiti pravo naziranje o planinstvu na ta način, da se ozremo na njegov postanek in na vzroke, ki so blagodejno vplivali nanje v teku časa, da se je razvilo do današnje višine. — Takoj moram omeniti, da pod planinstvom ne razumem istega, kar znači izraz hribolastvo ali turistika. Hribolasca si predstavljamo, kako po visokih gorah lazi v pravem pomenu besede po vseh štirih čez strme pečine. Pod planinstvom razumem hojo po gorah sploh, prav tako po gozdnatih gričih kot po sivih snežnikih.

Prvi planinci — naši kmetje.

Kdo so bili pri nas na Slovenskem prvi planinci? Naši kmetje. Številni dokazi za to dejstvo so naše cerkvice po gorah. Zakaj jih niso zidali naši predniki raje samo po dolinah? Saj bi se bilo to zgodilo z manjšim trudom — in bližje bi bilo do njih. Od nekdanj je moral naš človek z ljubeznijo hoditi po hribih. Vstopil se je na vrh gore in gledal zadovoljen po okolici, gledal na po-

lja, valujoča v žitu, ki jih deli srebrni trak potoka, gledal na vasi in sela, počivajoča med drevjem, gledal na ljubke doline ob šumeči reki in sinje gore ob dolinah. Okrog njega je vladala sveta tišina, pod njim v dolini so bile njegove skrbi, je bil hrup ljudi, so bile solze in krivice; tu pa je bil sam sredi lepega stvarstva, vzvišen nad skrbi in nadlogi vsakdanjega življenja. Od lepote stvarstva se mu je obrnilo njegovo srce do močehosti in ljubezni Njega, ki je ustvaril ta kras. Ta točka, s katere se tako lepo vidi Njegova močehost in ljubezen, naj bo Njegovo bivališče, naj vabi k sebi ljudi in naj jim bo živ izraz onih čustev, ki jih prevzema, ko občudujejo kras Njegovega stvarstva. Na gori je naš prednik čutil živeje bližino božjo, tem živeje, čim dalj je bil od ljudi in svojih skrbi in težav. Lepi gorski svet in sveti mir, ki ga je obdajal, je dal moči njegovemu sreč, ki je pozabilo na dolinske reve in nadloge in živo, kakor nikdar prej, se razgovorilo s svojim Bogom o svojih željah.

»K Tebi na goro,
Mati planinska,
romajo težka
srca dolinska.«

Sardenko.

Žive vere naših prednikov dokaz so cerkvice po gorah, prav tako pa tudi dokaz njihovega smisla za lepoto narave in njihove ljubezni do gora.

Lepoto hoje na naše gore je čutil torej najprej naš kmet. Ni ga odvrnila ne oddaljenost, ne težava dobave stavbenega materiala in tudi ne visokost gore, da bi ne bil kronal naših hribov z dokazi svojega fino čutečega srca za lepoto stvarstva in božjo. Nad 1200 m visoko je zidal romarsko cerkev na divno razgledni višini Svetega Kuma: sredi med divjimi, a vendar veličastnimi pečiniami je sezidal 1800 m nad morjem cerkev Materi Božji na Sv. Višarjah.

Te cerkve je pomagal zidati in je romal nanje brezdomno tudi naš meščan. Isti vzroki so ga gnali na gore kot našega kmeta, poleg tega pa še potreba po svežem zraku, solncu in pote-

* Naj omenim še pri tej priliki izredni čut za lepoto, ki ga je dokazalo naše ljudstvo s slavljenjem cerkvic po hribih. Kakor šopek za klobuk krepmu fantu, tako in še bolj se poda cerkvice na marsikakem hribčku. Koliko bi izgubila Šmarna gora ali Sv. Jošt na lepoti, ko bi jih ne krasila na vrhu cerkvice. Podobno zamoreš opazovati še pri nebroju drugih hribov.

nju. Sicer si pa moramo vsaj po naših mestih — meščana prejšnjih časov predstavljati bistveno drugačnega kakor v naši dobi. Meščan je bil v preteklih stoletjih večinoma v mestu bivajoč kmet, ki je imel v okolici svoje njive in travnike, ki jih je sam obdeloval, ali pa rokodelce. Trgovci in uradniki sta bila v neznatni manjšini. Ni še dolgo, kar je izumrl rod, da je bila v Škofji Loki ena sama neznatna trgovina, kjer se je dobila kava in sladkor. Kmet se je pač takrat še hranil in oblačil s pridelki svojih rok. Zato pa tudi meščan, živeč večinoma od dela svojih rok, ni tako čutil potrebe, hoditi na gore radi zdravja.

Planinstvo je bilo seveda omejeno na nizke hribe, zlasti take s cerkvicami. Da bi bil kdo šel n. pr. na Triglav, o tem se do l. 1778. ne sliši ničesar. In še takrat je bil tak slučaj nekaj osamljenega. In ni čudno! Saj takrat pot na Triglav za Ljubljano ni bila šala. Par dni je rabil, da je prišel do podnožja, istotako za nazaj. Roparske družali so ob cestah in tudi po popotnih gostilnah prežale na potnike.

Skupina J. S. Z. Gradec. Sestanek, katerega je priredila naša skupina v nedeljo dne 23. novembra, je prav lepo uspel. Udeležilo se ga je okrog 50 delavcev. Govoril je tovariš predsednik. Naj omenimo samo nekoliko iz njegovega govora. Soc. demokrati sami priznajo, da je polovica organiziranega delavstva v Gradcu Slovenec. Ravno oni, kateri trdijo, da je njih organizacija mednarodna, niso za slovensko delavstvo v Gradcu še ničesar storili. S težko prisluženim denarjem, katerega so slovenski delavci skupaj znosili, so si sezidali cele palače, od katerih pa nimajo delavci nobenih koristi. Da celo tako daleč si upajo njihovi voditelji, da v deželni zboru protestirajo proti slovenskim šolam. Nato pozivlja tovariše, naj pristopijo vsi k Jugoslovanski Strokovni Zvezi. Jugoslovanska Strokovna Zveza je že v teku enega leta veliko storila za svoje člane (več kakor socialna demokracija mogoče deset let). Samo na programu, katerega stavi J. S. Z., je mogoče še rešiti slovenske delavce in jih rešiti židovskega suženjstva. Predsednik potem prebere resolucijo J. S. Z., katero je vložila ob priliki na slovensko-hrvaškem katoliškem shodu v Ljubljani, na kar lepo uspeli sestanek zaključiti.

Delavske plače v tekstilni industriji na Angleškem. Po nainovejših poizvedbah so zaslužili delavci in delavke 1. 1911 v tekstilni industriji na Angleškem v nemškem denarju.

	Odraščeni	Mladolletni			
	Moški	Ženske	Delavci	Delavke	Mark
Izdelovanje bombaža	30-28	18-63	11-85	10-4	
" volne	27-80	14-37	9-15	8-58	
" platna	23-10	11-05	7-90	6-60	
" jute	22-40	13-85	11-30	9-95	
" svile	25-83	11-50	8-30	6-52	
Tkanine	31-90	14-68	9-75	7-95	
Spice	40-68	13-85	13-00	7-30	
Druge tekstil. stroke	24-73	11-07	9-95	8-34	

To kaže, koliko več zaslužijo delavci in delavke v predilnicah na Angleškem. Pripomniti moramo še, da se dela v angleških predilnicah na dan po 9 in pol ure in da se ob sobotah popoldne ne dela.

Napredovanje popirne industrije v Nemčiji. Popirna industrija v Nemčiji je močno napredovala. Izvažala še enkrat toliko blaga, kolikor ga je pred 10. leti. Od leta 1908. do 1. 1912. je napredovala za 47.000.000 mark ali za 26 odstotkov. Popirna industrija v Nemčiji izvažala blago v Ameriko, Avstro-Ogrsko, Francijo, Nizozemsko, Japonsko, Argentini in na Angleško, kjer sokraj ves popir iz Nemčije izvažajo.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

CESARJEVA 65LETNICA.

Dne 2. t. m. je 65 let, ko je zasedel vladarski prestol cesar Franc Jožef I., angleška kraljica Viktorija je vladala 64 let, angleški kralj Jurij 60 let; Ljudevit XIV. je vladal le navidezno dalje, a prezreti se ne sme, da sta prva leta vladala kraljica Ana in kardinal Mazarin. Med Habsburžani vladal cesar Franc Jožef I. najdalje; Friderik III. je vladal 53 let, Karel V. pa 37 let. Nihče prednikov Franca Jožefa I. se ne more primerjati z delom, ki ga opravlja sedanjí naš cesar. Pred petimi leti je slavil cesar Franc Jožef I. jubilej, ki ga Angleži nazivajo diamantni jubilej. Od takrat ni minulo leto, ko bi ne bile staročastitljive naše monarhije pretresali viharji in sicer hudi viharji. Naj bi ne bil naš cesar tako moder in miroljuben, bi najbrže ne bilo lani in letos ostalo le pri vojnih pripravah, marveč bi imeli najbrže vojsko, strašno. kakor more biti vojska v sedanjí dobi brzostrelnih pušk, topov, strojnih pušk; vojsko, kakršne prejšnji veki niso poznali v sedanjí njeni strahoti.

Delavstvo se ima svojemu cesarju veliko zahvaliti. Izključno cesarjeva služba je, da ima delavec tudi v državnem zboru svoje zastopnike. Toblačno delavstvo je pa še posebej hvaležno cesarju Francu Jožefu I., ker je on podelil toblačnemu delavstvu pokojnino. Slavili smo že s sv. mašo 65letnico cesarja Franca Jožefa I. in kličemo:

Bog ohrani, Bog obvarui.
Nam cesarja, Avstrijo!

× × ×

C. kr. tobačna režijska je uvedla 51urni tedenski delavni čas za vse delavce zaposlane pri toblačnih tovarnah. Samoposebi je umevno, da tvori določeni delavni čas en del in sicer zelo važni del delavnega reda, ki ga mora vpoštevati vodstvo in delavci. Toda tobačna režijska je včasih drugačnega mnenja, ter ukazuje delavcem brezplačna čezčasna dela. Tako morajo kurilci in prižigalci priti jutraj eno uro pred pričetkom rednega dela v tovarne brez, da bi zato dobili kako plačo. Vsak privatni tovar-

nar ali obrtnik plača razmerna dela, le tobačna režijska tega ne stori. Zaradi tega je poslanec Gostinčar vložil interpelacijo na voditelja finančnega ministrstva, ki se glasi:

Interpelacija poslancev Gostinčarja in tovarišev na Nj. eksclenco gospoda voditelja finančnega ministrstva v zadevi toblačnega delavstva.

Toblačno delavstvo vseh tovarn je dobilo od toblačne uprave zasiguran 51 urni tedenski delavni čas. Ta določba tvori del službenega reda, katerega mora vsakdo spoštovati.

Zasigurani in predpisani 51urni delavni čas se je po nekem odloku c. kr. tobačne režijske prekršil s tem, da se je kurjačem pod pretnjo disciplinarnega postopanja zaukazalo eno uro pred pričetkom navadnega dela priti v tovarno in pričeti z delom. Temu bi ne bilo ugovarjati, ker je zgodnji pričetek dela te vrste delavcev potreben, ako bi bili delavci za to delo tudi odškodovani. Temu pa ni tako. Delavci morajo nji ukazano delo storiti brezplačno.

Ker tvori tozadevno postopanje c. kr. tobačne režijske nasproti delavstvu oškodovanje delavstva in krsitev delavnega reda, vprašajo podpisani:

Je li Vaši eksclenci zgoraj opisano postopanje c. kr. tobačne režijske znano?

Ali hoče Vaša eksclenca skrbeti za to, da se delavcem v c. kr. toblačnih tovarnah zaukazana čezčasna dela tudi primerno plačajo?

30 LET JE NE BO RDEČE BODOČE DRŽAVE.

Nemško časopisje se zdaj zelo bavi z nekim sicer samoobsebi malopomembnim dogodkom, ki pa le kaže, kako slabo da je podprt nauk o bodoči rdeči državi. Občinski svet v Grebi pri Riesi je potreboval denar, da napravi razsvetljavo. Potreboval je za 300.000 mark. Denar si je pa izposodil pri socialnodemokratski velenakupovalni zdruzi nemških konsumnih društev. Posojilo so rdečkarji občini dali proti 4½ odstotki. Vsako leto vrne občina 10.000 mark. Posojilo se je najelo za dobo 30 let. Socialna demokracija je v Nemčiji nagromadila že velike denarner vsote. Zato izkuša kakor kapitalisti kolikor mogoče na visoke obresti denar nalagati. Tisti, ki se boje bodoče rdeče prekucije, se lahko potolažijo, ker previdni voditelji nemških rdečih konzumov morajo že znati, da vsaj 30 let ne bo socialne prekucije. Narodno-liberalno glasilo »Kölnische Zeitung« piše ob tej priliki: Vedno bogatejšo socialno demokracijo doleti znamenit notranji spor. Svoje nabrane zaklade, ki jih je že zdaj več milijonov, mora čuvati, kakor jih čuva »meščanstvo«. Zeleti mora zato mirne in vrejene razmere. Smoter rdečkarje je pa, da na način, ki bolj deli, manj dobi, spodkopava tla »kapitalističnega« državi. Praktično mora socialna demokracija nalagati velikanske vsote. Učiti in agitirati pa mora, da tistim, ki njene zaklade čuvajo, kolikor mogoče zagreni življenje. Delati mora skupno z velikimi bankami, ki tvorijo s socialističnega stališča največjo nevarnost; s svojim denarjem se množe moč bank. Njih vojni zaklad, ki je naložen pri neki banki, ni bil še nikdar tako velik, kakor je zdaj. Ta vojni zaklad naj bi dobavil sredstva za uničenje tistega zistema, katerega vzdržuje. Čim močnejša postaja rdečkarija, tembolj se zapleta v zanke »buržuazije«. V 30 letih se meščanska država ne razsuje, marveč potrpežljivo plačuje rdečkariji 4½%! Hud poper, a resničen. Pristavili bi še lahko, da že danes nadvladujejo v socialni demokraciji tisti, ki vodijo gospodarske organizacije. Denar sveta vladar, je te dni zapisal samozavestno neke znani Anton Kristan. Če je to res, naj odgovori Etbin Kristan, a ne bo odgovoril, ker Tone danes nadvladuje Etbina, ki zna sicer dobro in slabo govoriti, ne zna pa gospodariti in zato mora odnehati, kadar Tone le postrani nani z očmi migne.

X. strankarski shod avstrijskega krščanskega delavstva (nemškega) zbore 7. in 8. decembra na Dunaju, 1. okr. stara mestna hiša. Spored mu je: 1. Konstituiranje. 2. Poročila. 3. Nova društvena postava (poročila Fran Ullreich). 4. Organizacija in taktika, poročila Fr. Spalowsky in Heinl. 5. Volitev strankinega zastopnika. 6. Mladinska organizacija. Poročila Fran Hemala. 7. Revizija strankinega programa. 8. Predlogi in slučajnosti.

S trga ženskega blaga. V Združenih državah se poslužujejo trgovci z deklicami najgrših sredstev, da vlove v svoje mreže uboge deklice, ki ne znajo, kakšna usoda jih čaka. »The Womans Journal« opisuje dva slučaja, v katerih se je posrečilo žrtvi trgovcem iztrgati. V New Yorku sta šli mati in hči na trg. Da blago hitrejšje nakupita, se ločita in dogovorita, da prideta na določenem kraju skup. Mlada deklica je bila prej

kakor mati z nakupom gotova. Ogledovala je neko izložbo, ko čuti na roki vbodljaj, kakor da bi jo kdo sunil z šivanko. Na to ni pazila, marveč šla v lokal, da počaka mater. Komaj stopi v lokal, omedli. Poklicali so gostilničarko in zdravnik, ki je na rekel, da je deklica pijana in da bo pri oknu kmalu dobra. Zdaj pristopi neki mož in izjavi: To je moja žena; večkrat je pijana. Pred vratmi stoji kočija, da se ž njo domov odpeljeva. K sreči pride v tem trenutku mati, ki je že hčer iskala. Mož je nato takoj izginil. — Neka mlada žena tudi v New Yorku gre v kino. Ko nekaj časa na svojem sedežu sedi, čuti vbodljaj na vratu. Obrne se. Za njo sedita neki mož in žena, ki navidezno gledata popolnoma zatopljena le v žive podobe. Mlada žena čuti, da jo omedlevica objema. Hiti k policistu in ga prosi obrambe. Policist jo pelje na policijsko postajo, častnik zakliče: Zopet eden teh sumljivih slučajev. V teh dveh slučajih sta se žrtvi rešili, koliko je pa slučajev, ko padajo uboge žrtve v roke trgovcem z deklicami in mladimi ženami!

Nazadovanje rojstev v Avstriji. Tudi v Avstriji se opaža, da kakor napreduje moderno svobodomiselnost, tako pada tudi število rojstev. To dokazuje sledeča statistika, ki nam kaže, koliko da je padlo število rojstev od 1. 1871. do 1911. v Avstriji. Na tisoč prebivalcev je odpadlo:

	rojstev
1871 do 1880	39-4
1881 „ 1890	38-1
1891 „ 1900	37-5
1901 „ 1910	34-7
1911	31-5

Vsled manjšega števila rojstev se pa le ni število prebivalstva znižalo. Padlo je namreč tudi število smrtnih slučajev. To dokazuje sledeča primera:

	Povprečno na leto	1871 do 1880	1901 do 1910
Število rojstev	831.274	948.247	
Štev. smrtnih sluč.	670.444	637-76	
+ rojstev	160.830	310.482	

Za narodno gospodarstvo je ta slika žalostna, še žalostnejša pa z moralnega stališča.

Katoliška društva rokodelskih pomočnikov leta 1912.

Zveza katoliških društev rokodelskih pomočnikov objavlja pregled o stanju slavnostne Kolpinkove ustanove. Pregled je razveseljiv in zanimiv.

Društva in člani.

Zvezi je bilo koncem leta 1912. priklonjenih 1259 (1. 1910. 1221) društev s 84.021 (1. 1910. 79.342) člani. Pristopilo je torej 77 društev z 10.513 pravimi in s 16.601 izrednim članom. Katoliških društev rokodelskih pom. je v Nemčiji 954, v Avstriji 162, na Ogrsem 80, v Švici 36, na Nizozemskem 10, v Severni Ameriki 7. Članov štejejo v Nemčiji 64.988, v Avstro-Ogrski 13.418, v Švici 2097, na Nizozemskem in v Ameriki 3018, 500 drugod. Novih članov je pristopilo leta 1912. 21.646 in sicer jih je bilo med njimi v starosti od 17. do 19. leta 30, od 20. do 25. leta pa 53 odstotkov. V krščanskih strokovnih organizacijah jih je bilo organiziranih 20.351. Društva v večjih mestih in v krajih, kjer obstajajo podružnice kršč. strok. društev, pa štejejo do 95% strokovno organiziranih članov. V notranjem društvenem delovanju se dela na poglobitev verskega čuti članov in so katoliška društva rokodelskih pomočnikov na verskem polju dosegla zelo lepe uspehe.

Skrb za potnike in za neoženjene

se je od 1. 1908. zelo dvignila. Lastne Domete je zgradilo 50 društev, druga so pa stara poslopja primerno povečala. Zveza razpolaga zdaj s 408 lastnimi domovi, ki so vredni 31.000.000 mark. Stanovalo je v njih 1. 1912. 6486 članov, med tem ko jih je še 1. 1908. v njih prebivalo 4390. Brezplačno prenočišče so dobili člani potniki v 95.997 slučajih, v 16.510 slučajih pa tudi brezplačno hrano.

Pouk in izobrazba.

Poučnih tečajev je bilo 1. 1912. 1093 z 18.331 udeleženci. V 811 tečajih so se udeleženci (12.629) poučevali v pisanju, računstvu, nemščini, v dopisovanju, knjigovodstvu, kalkulaciji in v risanju; nadalje so vpriporili 282 posebnih tehničnih tečajev s 5702 udeleženci. Obstajalo je tudi 272 strokovnih oddelkov v večjih društvih. Moistrsko izkušnjo je napravilo leta 1912. 1394 članov (1. 1910. 1187, 1. 1908. 680).

V 654 društvenih hranilnicah se je vložilo 1. 1912. 2.344.249 mark: vseh vlog je 6.579.593 mark. Osrednja mrtvaška blagajna šteje 145 plačilnic s 4500 člani; bolniška podporna blagajna sv. Jožefa pa 95 plačilnic s 4200 člani.

Telovadbo je gojilo 278 (1. 1911. 197) odsekov s 6143 člani.

Redne tedenske shode je prirejalo 805 društev. V 954 nemških društvih je letno nad 18.000 poučnih predavanj in nad 9000 članov.

Te številke zadoščajo. Naša doba, ki vsebuje toliko protiverskih nevarnosti, zahteva, da je vsak rokodelski pomočnik, ki še ni vere izgubil, tako član katoliškega društva rokodelskih pomočnikov kakor tudi strokovne organizacije, ki sloni na krščanskem temelju. Na to naj se gleda tudi že na deželi, ko pošiljajo stariši svoje otroke v mesto, da se nauče kakega rokodelstva. Moderno svobodomiselnost steza svoje mreže med rokodelske pomočnike. Otmimo, kar moremo in preprečimo, da novih žrtev ne vlove.

S črne zemlje.

V južni Afriki, tam kjer kopljejo zamorci in Indijci zlato, ki pomori vsako leto od 100 eno četrtino delavcev. se dogajajo stvari, ki belijo lase naivčjim krvosecem, ki so radi zlata potlačili Bure. V provinci Natal namreč Indijci niso več zadovoljni.

V celi južni Afriki prebiva do 150 tisoč Indijcev, v Natalu samem jih je nad 130.000. Približno toliko kolikor indijskih kulijev, biva v Natalu tudi belcev. Indijci delajo večinoma na posestvih, kjer se pridelujeta sladkor in čaj, ostali pa delajo v rudnikih, tvornicah, kot posli in kot krošnjari. Približno štiri petine Indijcev v Natalu delajo na podlagi pogodb. Odkar so namreč suženjstvo odpravili, na ta način izrabljajo ljudi po vseh tropičnih nasebinah. S pomočjo vlade izvajajo iz Indije kulije, bodočnost jim slikajo v najpestrejših bojah, češ, da bodo z njimi, ki so angleški podaniki, lepo ravnali in da bodo pod obrambo lastnega angleškega praporja. Postopajo pa z njimi v Afriki tako grdo, da je že indijska vlada pri angleški osrednji vladi ugovarjala in da sama ovira izseljevanje Indijcev v južno Afriko.

A najzanimivejše je, da radi postopanja s kontraktnimi delavci ne prihajajo nazvečje pritožbe, dasi z njimi zelo nečloveško postopajo in da vse človeške pravice tam v južni Afriki Angleži z nogami tepajo. Indijci upajo, da ta sužnost ne trpi večno. Ko poteče dogovorjena leta, se bodo že kot svobodni delavci ali kakorkoli mogli preživeti. Angleški kapitalisti v Natalu ravno o tem nečejo ničesar čuti. Kot sužnji trpe indijske kulije, svobodni so jim pa trn v peti in se jih boje. Indijci, ki so pogojena leta kot delavci doslužili, kakor tudi njih potomce že desetletja preganjajo, jim jemljejo pravice in jih socialno ne vpoštevajo. Osobito grene življenje malim indijskim branievcem, ki konkurirajo belcem. Indijcem branijo lastne posesti in jih izganjajo. Prisiliti jih hočejo, da sklenejo dolgoletne pogodbe ali pa, da se izselijo. Najbolj nezadovoljni so pa Indijci radi 1. 1901. sklenjenega davka treh funtov, ki ga mora vsak Indijec, ki ni kontraktan delavec, plačati.

Proti zatiranju v Natalu se Indijci že več let branijo. Plačevati nočejo davkov, zato jih pa v ječe mečejo.

Vse to je pa Indijce razjarilo. Indijski natsalski sužnji v pravem pomenu besede so se uprli. Zapustili so posestva, kjer so jih valpeti kulturnih Angležev prepevali in jih tudi brez kazni morili začetkom — prosvitljenega dvajsetega stoletja.

Vlada je odposlala nad Indijce vojake. Zaprli so njih voditelje. Zamorce so pričeli po posestvih nastavljati, da Indijce nameste. Proti zamorcem so Indijci rabili silo kakor tudi proti vojakom in policiji. Zažigali so tudi sladkorni trst. Celu veliko zamorcev so pregovorili, da so se jim pridružili v boju proti zlata željnemu evropskemu kapitalističnemu brezverskemu hudiču.

Mogočno Anglijo, to svetovno državo na lončenem podstavku vstaja Indijcev v južni Afriki seveda skrbi. Ne že toliko zaradi tistih 130.000 indijskih zatirancev v Afriki, marveč zaradi njih rojakov, ki žive v po Angležih podjarmljeni Indiji, kjer živi do 300.000.000 ljudi. In v Indiji je usoda Indijcev v Afriki pretresla njih rojake. Na shodih so Indijci proti afrikanskim nasilstvom nastopali. V enem tednu so za afrikanske Indijce nabrali do 160.000 kron našega denarja. Indijska vlada je že tudi radi razmer v južni Afriki posredovala, ker se boji, da tudi v Indiji sama vstaja ne izbruhne.

Bila bi strašna. Saj gospodari 300.000.000 Indijcem le 6500 angleških uradnikov in 78.000 angleških vojakov. Indijci se zdaj več ne boje tako evropskega orožja kakor pred leti, ko so, kakor piše »Bipia Chandra Pal«: »Angleži Indijo osvojili ne z mečem, marveč po sluhaju in ki Indije tudi z mečem ne nadvladajo.«

Sedanji Indijci so evropsko vzgojeni; v bengalskih vaseh obstojajo Rajfajznovke. Ljudske šole so povsod. V te lovadnih društvih se združuje delavska mladina, časopisje je zelo razširjeno. Angleži se zato Indijcem že boje. Boje se pa tudi sužnjem dela. Kaj pri nese bodočnost, kdo ve?

O alkoholizmu in pavperizmu.

Pismo izpod krampa in lopate (št. 1).

Koliko pridelamo raznih poljskih pridelkov na leto na Slovenskem? Koliko so vredni? Najboljše in najcenejše izboljšanje polja in travnikov in gozdov in planin bi znabiti bila tudi abstinenca.

V deželnem zboru v Ljubljani je menda pred dvema letoma rekel gosp. Oton baron Apfaltrern, da je živina na Kranjskem vredna okrog 79.000.000 kron. Ako bi bile na vsem Slovenskem enake razmere v tem oziru, tedaj bi znašala vrednost vse živine na vsem Slovenskem 3.470.000.000 K = 210 milijonov kron.

Vso to živino bi tedaj lahko kupili v dobrih dveh letih s tem denarjem, ki ga izdamo za alkohol.

Zboljšanje naše živinoreje!

V socialnem, zdravstvenem in etičnem oziru igra v današnjem času tudi stanovanjsko vprašanje važno vlogo. Koliko hiš dobimo za vsoto, ki jo izmehemo na leto za alkohol?

Za 100.000.000 K dobimo

100.000 hiš a	1.000 K	50 hiš a	2.000.000 K
10.000 "	10.000 "	111.111 "	900 "
1.000 "	100.000 "	125.000 "	800 "
500 "	200.000 "	142.857 "	700 "
100 "	1.000.000 "	166.666 "	600 "

V »Naši Moči« z dne 13. junija t. l. je g. dr. Adlešič pisal, da je stalo ono poslopje za prenočevanje za moške revnejših slojev na Dunaju »Männerheim« v Brigittenau (XX., Meldemanngasse št. 26, 27) okrog 600.000 K. Takih važnih in modernih stavb (v tem poslopju sem že večkrat sam prenočeval) bi se dalo tedaj z vsoto, ki jo izdamo vsako leto

za alkohol na Slovenskem — 166 na leto zgraditi: Takih stavb, kakor je ona v Hernalsu, katera stane, kakor piše dr. Adlešič menda okrog 1 milijon kron (videi te stavbe jaz še sam nisem), pa bi sezidali z vsoto 100 milijonov K ravno okoli 100 na leto z denarjem, ki ga vržemo vsako leto proč za alkohol.

Koliko dobimo z emlje za poljedelstvo za 100 milijonov K?

Ako bi stal 1 oral rodovitne zemlje n. pr. 600 K, tedaj dobimo za vsoto, ki jo vsako leto potrošimo za alkohol — 166.666 oralov zemlje. Ako bi računali na eno posestvo n. pr. a 50 oralov, tedaj bi dobili na ta način 3333 takih posestev. Posestev a 25 oralov pa dobimo 6666. Če pa bi računali posestvo a 125 oralov, pa bi dobili okrog 13.333 takih posestev za 100 milijonov kron.

Pravijo, da ima zemlja najtrdnjejšo vrednost. Tako so mislili včasih, a tudi danes nekateri veliki ekonomski tako sodijo, zato klic teh narodnogospodarskih politikov: »Nazaj k grudi!« Kje bi tedaj dobili najlažje in najhitreje in najcenejše potrebni kapital za nakup in obdelovanje zemlje? —

Jaz nisem pisatelj, ampak delavec-težak; podnevu namreč poje v mojih rokah kramp, zveni lopata in žvižga samokolnica. Zato se spodobi, da se spomnim tudi delavskega vprašanja. — Veliko vlogo v modernem delavskem vprašanju igra, kakor znano, med drugim tudi takozvani kapitalizem. Nekdo je izračunal, da znaša dobiček nemških podjetnikov na leto okrog 500 milijonov mark, t. j. 600 milijonov kron. (Primerjaj Maier, Soziale Theorien und Bewegungen bis zur modernen Arbeiterbewegung. Aus Natur- und Geisteswelt. Leipzig. Verlag Teubner.)

Koliko je delavstva na Nemškem mi danes še ni znano. (V Avstriji je, ali je vsaj pred kratkim menda bilo okoli 16% industrijskega prebivalstva.) Vzemimo pa, da bi bilo delavstva na Nemškem n. pr. eno šestino vsega nemškega prebivalstva. Recimo, da ima nemška država okroglo 60 milijonov duš. Ako bi računali pet duš na eno družino, tedaj bi dobili nekako 12 milijonov dru-

žin. Ako bi vzeli izmed vseh teh družin dva milijona družin kot delavskih družin in bi na te družine razdelili ves dobiček nemških podjetnikov, tedaj bi dobil vsak delavec (v vsaki družini računjen samo po en delavec, oče-gospodar) na leto nekako 300 K več plače za svoje delo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Solidno izdelane

dežnike in
solnčnike
priporoča

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Tovarne za asbestskrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk

dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski material

Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Vrstvena znamka.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik

(Pri Češniku) LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spudajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA

Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezentin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratin, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto mleka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le- Zdravje! karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109, Josefstadterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.

Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih fvrdek Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču, Gorenjsko.

Najmodernejšje podjetje monarhijske.

Otvoril sem lastno prodajalno

Na drobno v Ljubljani Na debelo

Breg šte. 20 (Gojzova hiša).

— 184 —

vpíše v delavsko knjižico in krajevno policijsko oblastvo naj jo poveri stroškov in kolka prosto.

Imetnik obrta, kateri se brani dati izpričevalo, ali pomožnemu delavcu vedoma dá resnici nasprotno izpričevalo, zakrivi prestopok obrtnega reda in poročuje za škodo, ki nastane iz tega.

Glede vajencev ima § 104. nadaljne predpise.

Izpričevalo, ki ga napiše gospodar v delavsko knjižico, je prosto kolka. Ako se pa izpričevalo izda posebej, treba je kolka za 30 vin.

Obrtnikova dolžnost je, da izpolni v delavski knjižici razpredelke, kakor je zahtevano v § 81., odstavek 1., izpričevalo o vedenju, sposobnosti in pridnosti pa mora napisati samo tedaj, ako delavec to zahteva.

Ravnanje proti tem določbam je kaznivo po § 133. o. r.

§ 82.

Razveza delovnega razmerja.

Preden poteče izrečno ali molče pogojena doba delovnega razmerja, se more pomožen delavec brez odpovedi iz službe odpustiti v naslednjih primerih:

- če je sklepa delovno pogodbo prekanil imetnika obrta, pokazavši nepravde ali popačene delavske knjižice ali izpričevala, ali ga je prevaril o obstanku drugega delovnega razmerja, ki istočasno veže pomožnega delavca;
- če se pokaže, da je nesposoben za dogovorjeno delo;
- če se vda pijančevanju in je bil opetovano zastoj posvarjen;
- če se krivega stori tatvine, poverjenja ali kakega drugega kaznivega dejanja, ki ga naredi, da je nevreden zaupanja obrtnega imetnika;
- če izda kako opravilno ali obratno skrivnost ali brez privoljenja obrtnega imetnika vrši postransko opravilo, ki ga ovira v delu pri obrtu;
- če je neupravičeno popustil delo ali stanovitno zanemarlja svoje dolžnosti ali pa druge pomožne delavce ali domačine zapeljuje v nepokorščino, v upor proti imetniku obrta, v neredno življenje ali v nenravna ali nezakonita dejanja;
- če zakrivi grobo razžaljenje časti, telesno poškodovanje ali nevarno pretenje zoper imetnika obrta ali njegove domačine ali zoper druge pomožne delavce, ali kljub prejšnjemu svarjenju neprevidno ravna z ognjem in lučjo;
- če ima bolezen, da se je človek ustraši, ali postane po svoji krivdi nesposoben za delo ali ako nesposobnost za delo, katere ni sam kriv, traja čez štiri tedne;

— 181 —

Mladostni pomožni delavci so oni, ki še niso dopolnili svojega 16. leta (§ 93 o. r.).

Po besedilu § 80 b) o. r. bi bilo soditi, da velja za mladostne pomožne delavce enkratno privoljenje očetovo, oziroma varihovo, tudi za pozneje slučaje, kadar se znovič sklene delovno učno razmerje.

§ 80 c.

Delavsko knjižico naj imetnik obrta ob vstopu v delovno ali učno razmerje vzame v shrambo.

Imetnik obrta je dolžan delavsko knjižico na uradno zahtevo predložiti, in potem, ko se je redno razvezalo delovno ali učno razmerje, zopet vročiti pomožnemu delavcu, oziroma njegovemu zakonitemu zastopniku.

Ako bi pomožni delavec natihome popustil službo, ne da bi jo poprej odpovedal, ter bi gospodar niti njemu, niti njegovemu zakonitemu zastopniku ne mogel izročiti delavske knjižice, izroči naj jo oblastvu. — V slučaju pa, da bi se gospodar branil dati nazaj delavcu njegovo knjižico, sme delavec zahtevati, da se mu pri občinskem uradu bivališča napravi nova delavska knjižica na gospodarjeve stroške (§ 80 g o. r.).

§ 80 d.

Ob rednem izstopu naj obrta imetnik s črnilom izpolni razpredelke delavske knjižice, podpiše jo in dobi potrdilo zadružnega načelnika ali pa, kjer ni zadruge, krajevnega policijskega oblastva.

V izpričevalu (§ 81.) je zapisati samo toliko, kolikor se glasi ugodno za pomožnega delavca.

Vpise glede izpričevala naj, če zahteva pomožni delavec, stroškov in kolka prosto poveri krajevno policijsko oblastvo.

Izpričevalo, ki se da pomožnemu delavcu, ima namen obvestiti prihodnjega delavčevega gospodarja o sposobnosti, vedenju in pridnosti pomožnega delavca. Ta namen pa izgubi mnogo pomena, ker se sme v delavsko knjižico napisati samo delavcu ugodno izpričevalo. S tem se namerava preprečiti, da ne bi delavec imel prevelikih ovir in težkoč pri iskanju nove službe.

V posebnega ozira vrednih slučajih sme obrtna zadruha, oziroma krajni policijski urad (po navadi županstvo) dati potrdilo tudi tedaj, ako gospodar ni izpolnil rubrik v delavski knjižici.

§ 80 e.

Če v kakš delavski knjižici ni več prostora za nadaljnje vpise, izda se pomožnemu delavcu k njega prejšnji delavski knjižici druga in oznameni kot nadaljava prejšnje.

Zdravniško priporočeno kriticorečno vino, daje moč in zdravje.

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-50.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**
veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladina“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepilno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstna pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Svoji k svojim!

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred škofijo št. 19.

Konfekcijska trgovina

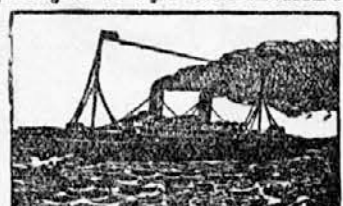
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Šifarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in liste za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

In brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARD**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetijske posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Naiboliša, naisigurneša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilije, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

— 182 —

Delavsko knjižico izda tudi v tem slučaju z ozirom na § 80. o. r.
občinski urad bivališča pomožnega delavca.

§ 80 f.

Ako pomožni delavec izgubi svojo delavsko knjižico, naj prosi
pri občinskem oblastu svojega bivališča, da se mu izda nova delav-
ska knjižica proti povračilu nabavnih stroškov, in vročiti mu je, če
ni nikakršnega pomisleka, novo delavsko knjižico, označeno kot
drugopis (duplikat); v nji je povedati vzrok izdaje drugopisa ter za-
pisati dan vstopa v poslednje opravilo in dan izstopa iz njega.

Ako prosi delavec pri občinskem uradu svojega bivališča, da
naj se mu izda nova delavska knjižica, ker je prejšnjo izgubil, potem
bode dotični županski urad poizvedel najprej potrebne podatke pri
občinskem uradu onega kraja, kjer je delavec najzadnje imel
službo, oziroma pri onem, ki je izdal izgubljeno knjižico. Šele po
teh poizvedbah bode občinski urad izdal dvojnik.

§ 80 g.

Če je delavska knjižica pri imetniku obrta nerabna postala, se
izgubila ali uničila, ali če je imetnik obrta kaj nedopustnega vpisal
ali pripomnil v delavski knjižici ali na nji, ali če se imetnik obrta
brez pravega razloga brani izročiti delavsko knjižico, sme se zahte-
vati izdaja nove delavske knjižice ob stroških imetnika obrta pri
občinskem oblastu bivališča pomožnega delavca.

Imetnik obrta, kateri proti svoji zakoniti dolžnosti ni o pravem
času izročil delavske knjižice, ali pa ni opravil predpisanih vpisov
vanjo, ali pa je vpisal ali pripomnil kaj nedopustnega, je odškodnino
dolžan pomožnemu delavcu.

Pravica do odškodnine mine, če se ne zgodi v štirih tednih pri
pristojnem sodišču.

Nedopustni vpiski v delavsko knjižico so oni, ki bi delavcu pri
sklepanju nove delovne pogodbe lahko škodili.

Ako gospodar ne izroči delavske knjižice, ali ako je vpisal vanjo
nedopustne opombe in beležke, mora trpeti stroške, ki nastanejo
vsled tega delavcu, zlasti nabavne stroške za novo knjižico in za
morebitno popotno legitimacijo.

§ 80 h.

Kdor ponaredi ali popači delavsko knjižico ali pa dá vedoma
neresnične povedbe o svoji osebi vpisati vanjo, ali za poverilo rabi
tujo delavsko knjižico ali svojo delavsko knjižico drugemu prepusti
v ta namen, z njim se ravna po kazenskih zakonih.

— 183 —

Ker ima delavska knjižica značaj javne listine, kaznuje se po-
narejanje iste po kaz. zak. kot pregrešek goljufije po § 199. z zapo-
rom 6 mesecev do enega leta. Kot prestopok (ponar. brez hudobnega
namena) se kaznuje z zaporom 3 dni do enega meseca.

§ 80 i.

Obrazec delavskih knjižic, ki naj obsega dotična določila tega
zakona, ustanovi trgovinski minister in minister za notranje stvari
ukazoma.

Tiskanje delavskih knjižic se vrši uradoma. Stroški za nakup se
določijo v vsaki kronovini posebej, in občine jih ne smejo prodajati
za višjo ceno.

Razpredelke (rubrike) za popis osebe mora izpolniti občinski
načelnik, ki izda delavsko knjižico. — Ako so rubrike za popis osebe
(stran 2. delavske knjižice) napisane v kakem drugem nego v nem-
škem jeziku, tedaj oblastvo, kadar pridene dovoljenje za popotno
legitimacijo, prevede dotični popis v nemščino, da postane delavska
knjižica kot popotna legitimacija kolikor mogoče splošno razum-
ljiva. (Trg. min. ukaz. 12. maja 1885, št. 12.439.)

Samo kadar služi delavska knjižica kot popotni list in obsega
popotno legitimacijo pristojnega političnega, oziroma policijskega
oblastva, mora biti kolekovana s kolekom 30 vin. (Fin. min. ukaz
23. maja 1885, št. 15.861.) Drugače je koleka prosta. — Vpis podaljš-
anega dovoljenja, da sme delavska knjižica služiti tudi nadalje kot
popotna legitimacija, ni podvržen nikaki pristojbini, brez ozira na
trajno dobo podaljšanja. (Fin. min. ukaz 4. nov. 1885, št. 31.675.)

Na strani 2. delavske knjižice se nahajajo oddelki za popis
osebe, na strani 3. pa slede dodatki za mladostne pomožne delavce,
oziroma vajence. Stran 4.—9. obsega prostor za uradne popotne legi-
timacije. Nadalje slede do strani 73 razpredelki za vpisovanje delov-
nih, oziroma učnih razmerij. Potem so tiskani predpisi glede delav-
skih knjižic, in sicer §§ 79., 80.—80. h, 81., 99., 102. in 104. obrtnega
reda.

§ 81.

Izpričevalo.

Vsak imetnik obrta je dolžan, pomožnemu delavcu, če zahteva,
ob rednem izstopu iz delovnega razmerja izdati izpričevalo o tem,
kako opravilo in koliko časa ga je imel pri njem; to izpričevalo naj
se, če zahteva pomožni delavec, razširja tudi na njegovo pravno ve-
denje in vrednost njegovega delovanja.

Vsebina tega izpričevala naj se, če zahteva pomožni delavec,